

maloval Paolo v kostele Carmine pro kapli sv. Jeronýma, Puglijským, oltář se sv. Kosmou a Damianem. V domě udělal temperou na plátně několik výjevů se zvířaty, jež v oblíbě, a vynaložil veliké úsilí, aby je udělal co nejlépe; no měl i doma vždy plno obrazů ptáků, koček, psů a vše-zvláštních zvířat, jež nemohl mít živá, protože byl chudý, aspoň nakreslil. Nejraději ze všeho měl však ptáky, a proto namaloval Paolo Uccello, Paolo Ptáček. V připomenutém domě namaloval kromě jiných zvířecích výjevů také několik mezi sebou zápasí s tak děsivou hbitostí a zuřivostí, že jako živí. Zvlášť vzácný však byl výjev s hadem, který se levem a přitom prozrazoval nezkrotným pohybem svou dštil z chrťánu a očí jed, zatímco opodál bylo vidět venkovec, které hlídalo vola, namalovaného v překrásné perspektive; Paolovu vlastnoruční kresbu k němu mám ve kreseb zároveň s kresbou k té venkovance, jež se plná živá před těmi zvířaty na útěk. Bylo tam také několik rozemě namalovaných pastevců a krajina, jež se tenkrát za velice pěknou; a na dalších plátnech namaloval Paolo zbrojence na koních, s řadou podobizen podle skutečné mu bylo zadáno několik výjevů v ambitu kláštera Santa Uccella; první, hned u vchodu do ambitu, představuje stvoření s nekonečným množstvím různých vodních, suchozemských a leteckých živočichů. A poněvadž Uccello byl velice nápaditý jako už jsme řekli, s velikou zálibou zvířata, vyjádřil ve svých kresbách i se užuž na sebe sápadí, veškerou jejich nezkrotnost a i daňcích zase hbitost a bázlivost, nemluvě o nesmírně rychlosti a ryběch se vším jejich peřím a šupinami. S velikou péčí tam udělal v pěkném stylu také stvoření muže a ženy. V obraze maloval s velkým zaujetím barevné stromy, jež v obraze nemalovaly příliš dobře; a tak byl první, kdo si ze stvoření získal jméno tím, že dělal krajiny a že je maloval dokonalěji, i když po něm přišli malíři, kteří je ještě dokonaleji, protože on jim přes veškerou námahu nikdy dát tu měkkost a jednotu, kterou dostaly v naší době malují olejem. Ale velice dobré bylo už to, že je pomocí

perspektivních zákonů maloval, jak se zmenšují a ubíhají, tak jak tomu je doopravdy, i když dělal všechno, co viděl, zorané pole, příkopy a další podrobnosti přírody, tím svým strohým a tvrdým stylem; kdyby si byl na věci zvolil jen to dobré a uplatňoval právě ty stránky, jež jsou v malířství vhodné, byly by jeho krajiny naprosto dokonalé.

Když s tím byl hotov, namaloval v témže ambitu pod dvěma výjevy z rukou jiných ještě Potopu a Noemovu archu a zobrazil tam s takovou péčí a plíí a s takovým uměním mrtvoly, bouři, zuřící vichry, blesky a hromy, lámající se stromy a děsící se lidi, že se to nedá vypovědět; mimo jiné tam udělal v perspektivní zkratce nebožtíka, kterému havran klove oči, a utopené dítě, jehož tělo plné vody se nesmírně nadmulo. Vystihl také různé lidské city, například to, jak dva bojující jezdci nedbají na hrozící vodu, nebo jak se muž a žena sedící na hřbetě buvola, který se už zadkem potápí, nesmírně děsí smrti, protože už ztrácí veškerou naději na záchranu. Celé to dílo bylo tak skvělé a výtečné, že mu vyneslo nesmírnou slávu. Postavy namaloval opět tak, že se perspektivně zmenšují, a velice pěkně se na takové malbě vyjímají i jeho mazzocchi a ostatní věci toho druhu. Pod tímto výjevem je ještě opilý Noe, jak se mu posmívá syn Chám, ve kterém Paolo zpodobil svého přítele, florentského malíře a sochaře Della, a jak ho obnaženého přikrývají dva další synové Sem a Jafet. V tomto obraze namaloval Uccello také perspektivně sud, který se točí na všechny strany, což se pokládalo za velice krásné, a loubí plné hroznů, jehož přitesané trámy se zmenšují k úběžníku; dopustil se však chyby, neboť rovina, na níž spočívají nohy figur, a loubí ubíhají shodně, zatímco sud z těchto ubíhajících paprsků vybočuje, což mě velice udivilo, protože bych u někoho tak přesného a pečlivého takový velký omyl nečekal. Namaloval tam také Noemovu oběť s otevřenou archou, provedenou perspektivně s řadami vysokých a řádně srovnaných hřad, na nichž sedí ptáci, kteří odlétají v různých perspektivních zkratkách; na obloze je vidět Boha Otce, který se zjevil nad obětujícími Noem a jeho syny, a tato postava byla ze všech, jež Paolo na obraze namaloval, nejobtížnější, protože Bůh letí s hlavou podanou ve zkratce směrem ke zdi s takovou silou

*na paměť kapitána Florentanů Giovanniho Acuta – anglického kondotiéra Johna Hawkwooda (1320—1394), který byl ve florentských službách a vyznamenal se zejména v bitvě u Casciny r. 1364. Freska byla objednána r. 1436; r. 1842 byla přenesena na plátno, od r. 1947 je znovu na svém místě ve florentském dómu. Její podrobný popis připojil Vasari v 2. vydání *Životů*.*

ciferník se čtyřmi hlavami – hlavy, dnes silně přemalované, představují proroky a jsou pozdějšího data, nejspíš z r. 1443, kdy Uccello vytvořil také kartóny pro dvě kruhová okna kupole.

*pod každým obloukem tam namaloval – obrazy se nedochovaly; jejich popis byl doplněn v 2. vydání *Životů*.*

a reliéfností, že se zdá, jako by ji měl co nejdřív prorazit. Kromě toho má Noe vedle sebe nekonečné množství různých překrásných zvířat; zkrátka a dobře, Uccello vložil do této své práce tolik půva-
bu, že je nesrovnatelně lepší a dokonalejší než všechny ostatní z jeho ruky, takže sklízela chválu nejen tehdy, ale sklízí ji i dnes. V kostele Santa Maria del Fiore namaloval na paměť kapitána Florentanů Giovanniho Acuta, zemřelého roku 1393, zelenou hlinkou neobyčejně velkého koně, který se považoval za překrásnou věc, a na něm kapitánovu podobiznu, provedenou šerosvitem v barvě zelené hlinky; obraz, vysoký deset loktů, se nachází uprostřed jedné stěny zmíněného kostela, na níž Paolo namaloval v perspektivě také velký sarkofág tak, jako by v něm bylo uloženo tělo, a nad něj pak umístil zmíněnou podobiznu samého kapitána ve zbroji a na koni. Obraz se pokládal a dodnes pokládá za velmi pěknou práci svého druhu; a kdyby byl Paolo toho koně nenamaloval, jak zvedá najednou obě nohy na téže straně, což koně přirozeně nedělají, poněvadž by upadli, a k čemuž došlo nejspíš proto, že nebyl zvyklý jezdit na koni, ani se v koních nevyznal tak jako v jiných zvířatech, byla by to věc naprosto dokonalá, neboť jeho proporce, i když je tak obrovitý, jsou velice krásné. Na jeho podstavci stojí napsáno:

PAULI UCCELLI OPUS

Zároveň s tím namaloval Paolo v témže kostele na vnitřní stěně nad hlavním vchodem barevnou freskou ciferník se čtyřmi hlavami v rozích. Zelenou hlinkou vyzdobil pak lodžii v zahradě kláštera Santa Maria degli Angeli, obrácenou k západu; pod každým obloukem tam namaloval jeden ze skutků a nejvýznamnějších příběhů ze života opata Benedikta až po jeho smrt. Mezi mnoha překrásnými místy je tam také klášter, který se sesouvá ďáblovým přičiněním, a pod kamením a dřívím zůstává ležet mrtvý mnich; neméně pozoruhodný je další mnich, který prchá pln strachu v překrásně vlajících šatech, jež obepínají nahé tělo. To dalo umělcům takový podnět, že pak v tom stylu pořád pokračovali. Překrásná je také postava sv. Benedikta, jak pln vážnosti a zbožnosti křísí před očima svých mnichů mrtvého bratra. Místa, jež stojí za pozornost, jsou

ostatně na všech těchto výjevech, zejména pokud jsou pro perspektivně až po cihly a tašky na střeších. Velmi pěkní i někteří nemocní a sešli z výjevu smrti sv. Benedikta, kteří svěťce přišli podívat, zatímco jeho mniši ho oplakávají a pohřeb; v řadách těch, kteří ho milovali a uctívali, stojí za-
nost starý mnich se dvěma berlemi pod pažemi, plný podivného citu a naděje, že se světec zase uzdraví. Toto dílo se ne-
čuje barevnými krajinami ani množstvím staveb nebo ob-
perspektiv, zato však velkolepou kresbou a řadou dalších
ností. V mnoha florentských domech je z Paolovy ruky plu-
spektivních obrazů určených pro výplně lehátek, lůžek a
věcí; a v Gualfondě jsou od něho v altánu na zahradě, jež
Bartoliniüm, zejména čtyři bitevní výjevy na dřevě, plné
ozbrojenců v překrásných tehdejších krojích. Jsou mezi nimi
dobení Paolo Orsini, Ottobuono da Parma, Luca da Cana-
minský vladař Carlo Malatesta, vesměs významní vojevůdci
by. Protože malby velice utrpěly a byly zničené, světili je
době k opravě Giulianovi Bugiardinimu, ale ten jim spíš u-
než prospěl.

V Padově, kam Paola pozval Donato, když tam pracoval,
loval u vchodu do domu Vitaliů zelenou hlinkou několik
kteří jsou tak krásní, že si jich nesmírně cenil Andrea Mar-
jak jsem se dočetl v jednom latinském dopise, který napsal
lamo Campagnola filozofovi panu Leonicu Tomeovi. V
Peruzziu zase Paolo vyzdobil perspektivní freskou trojúhelní-
klenbu a v rozích namaloval do čtverců čtyři živly, každý
kým příhodným živočichem, zemi s krtkem, vodu s rybou
se salamandrem a vzduch s chameleonem, který se jím živí a
všechny barvy; protože však žádného chameleona nikdy n-
namaloval velblouda otvírajícího hubu a polykajícího vzduch
si jím naplnil břicho, což je ovšem nesmírná prostoduchost,
místo malého suchého živočicha podobného ještěrce nan-
takové veliké a nevhodné zvíře jen proto, že mají podobná

Paolo se věnoval malířství opravdu s velikou pílí a nakreslil
tolik, že po sobě zanechal příbuzným, jak jsem se dozvěděl
od nich, plné truhlice kreseb. Ale i když kreslení znamená

ostí, že se zdá, jako by ji měl co nejdřív prorazit. Kromě Noe vedle sebe nekonečné množství různých překrásných krátka a dobře, Uccello vložil do této své práce tolik půvabnosti, takže sklízela chválu nejen tehdy, ale sklízí ji i dnes. Uccello v Santa Maria del Fiore namaloval na paměť kapitána Florentina Giovanniho Acuta, zemřelého roku 1393, zelenou hlínkou, která má velké koně, který se považoval za překrásnou věc, a kapitánovu podobiznu, provedenou šerosvitěm v barvě zelené hlínky; obraz, vysoký deset loktů, se nachází uprostřed vnější stěny zmíněného kostela, na níž Paolo namaloval v perspektivě velký sarkofág tak, jako by v něm bylo uloženo tělo, a nad ním pak umístil zmíněnou podobiznu samého kapitána ve vlnách na koni. Obraz se pokládá a dodnes pokládá za velmi cennou práci svého druhu; a kdyby byl Paolo toho koně nenamaloval, zvedá najednou obě nohy na téže straně, což koně předčelá, poněvadž by upadli, a k čemuž došlo nejspíš proto, že se zvyklý jezdit na koni, ani se v koních nevyznal tak jako v zvířatech, byla by to věc naprosto dokonalá, neboť jeho koně, i když je tak obrovitý, jsou velice krásné. Na jeho podobiznu napsáno:

PAULI UCCELLI OPUS

Paolo s tím namaloval Paolo v témže kostele na vnitřní stěně vnějším vchodem barevnou freskou ciferník se čtyřmi hlavami. Zelenou hlínkou vyzdobil pak lodžii v zahradě kláštera Santa Maria degli Angeli, obrácenou k západu; pod každým obloukem namaloval jeden ze skutků a nejvýznamnějších příběhů z života opata Benedikta až po jeho smrt. Mezi mnoha překrásnými je tam také klášter, který se sesouvá dáblivým přičiněním od kamením a dřívím zůstává ležet mrtvý mnich; neméně důležitý je další mnich, který prchá pln strachu v překrásné zahradě, jež obepínají nahé tělo. To dalo umělcům takový vzor, že pak v tom stylu pořád pokračovali. Překrásná je také freska v. Benedikta, jak pln vážnosti a zbožnosti křísí před očima mrtvých mrtvého bratra. Místa, jež stojí za pozornost, jsou

ostatně na všech těchto výjevech, zejména pokud jsou provedena perspektivně až po cihly a tašky na střeších. Velmi pěkní jsou i někteří nemocní a sešli z výjevu smrti sv. Benedikta, kteří se na světece přišli podívat, zatímco jeho mniši ho oplakávají a chystají pohřeb; v řadách těch, kteří ho milovali a uctívali, stojí za pozornost starý mnich se dvěma berlami pod pažemi, plný podivuhodného citu a naděje, že se světec zase uzdraví. Toto dílo se nevyznačuje barevnými krajinami ani množstvím staveb nebo obtížných perspektiv, zato však velkolepou kresbou a řadou dalších předností. V mnoha florentských domech je z Paolovy ruky plno perspektivních obrazů určených pro výplně lehátek, lůžek a jiných věcí; a v Gualfondě jsou od něho v altánu na zahradě, jež patřila Bartoliniům, zejména čtyři bitevní výjevy na dřevě, plné koní a ozbrojenců v překrásných tehdejších krojích. Jsou mezi nimi zpodobeni Paolo Orsini, Ottobuono da Parma, Luca da Canale a riminský vladař Carlo Malatesta, vesměs významní vojevůdci té doby. Protože malby velice utrpěly a byly zničené, svěřili je v naší době k opravě Giulianovi Bugiardinimu, ale ten jim spíš uškodil, než prospěl.

V Padově, kam Paola pozval Donato, když tam pracoval, namaloval u vchodu do domu Vitaliů zelenou hlínkou několik obrů, kteří jsou tak krásní, že si jich nesmírně cenil Andrea Mantegna, jak jsem se dočetl v jednom latinském dopise, který napsal Girolamo Campagnola filozofovi panu Leonicu Tomeovi. V domě Peruzziů zase Paolo vyzdobil perspektivní freskou trojúhelníkovou klenbu a v rozích namaloval do čtverců čtyři živly, každý s nějakým příhodným živočichem, zemi s krtkem, vodu s rybou, oheň se salamandrem a vzduch s chameleonem, který se jím živí a střídá všechny barvy; protože však žádného chameleona nikdy neviděl, namaloval velblouda otvírajícího hubu a polykajícího vzduch, aby si jím naplnil břicho, což je ovšem nesmírná prostoduchost, neboť místo malého suchého živočicha podobného ještěrce namaloval takové veliké a nevhodné zvíře jen proto, že mají podobná jména.

Paolo se věnoval malířství opravdu s velikou pílí a nakreslil toho tolik, že po sobě zanechal příbuzným, jak jsem se dozvěděl přímo od nich, plné truhlice kreseb. Ale i když kreslení znamená hodně,

Čtyři bitevní výjevy – díla se nedochovala; ač by tomu popis, doplněný v 2. vydání *Životů*, nasvědčoval, nejele o známé obrazy *Bíty u San Romano*. Jejich restaurátor, malíř Giuliano Bugiardini (1475—1554), jmenovaný rovněž až v 2. vydání, byl Michelangelův přítel a spolupracovník při malbě Sixtinské kaple. Vasari mu věnoval samostatný životopis v 3. části svých *Životů* (*Le Opere* VI, 201).

V Padově, kam Paola pozval Donato – Donatello pracoval v Padově na jezdecké soše Gattamelatové a na oltáři pro chrám Sant'Antonio v letech 1444—1449; Uccelloův pobyt spadá do r. 1445 a zmínku o něm doplnil Vasari v 2. vydání *Životů*. Uccellovy padovské práce se nezachovaly.

Girolamo Campagnola – padovský notář a vědec, otec malíře a mědiryťce Giuliana Campagnoly (nar. r. 1482). Girolamo je autorem řady latinských a italských spisů, z nichž některé posloužily Vasarimu jako pramen, zejména při psaní životopisu Andrey Mantegni, kde se o Campagnolovi hovoří znova; tam je také opět řeč o padovském profesoru řečtiny a filozofie Nicolovi Leonicovi Tomeovi.

Čtyři živly – dílo se nedochovalo.

Nesmírná prostoduchost – anekdota je založena na podobnosti italských jmen velblouda, *camallo*, a chameleona, *camaleonte*.

Paolo se věnoval malířství – celý odstavec byl doplněn v 2. vydání *Životů*, včetně

údaje o podobiznách pěti významných umělců, jež Vasari v 1. vydání připsal Masacciovi. Obraz, dnes v Louvru, se dochoval v takovém stavu, že otázku autora lze těžko rozhodnout.

Giovanni Manetti – v 1. vydání *Životů* je ve shodě s nápisem na portrétu uváděn správně Antonio Manetti; jde nepochybně o florentského matematika, architekta a spisovatele Antonia Manettiho di Tuccio (1432–1497), kterému se připsovala novela o řezbáři Tussochovi a životopis Filippa Brunelleschiho.

obraz sv. Tomáše – dílo se nedochovalo.

Zemřel roku 1432 – Paolo Uccello zemřel skoro o půl století později, 10. prosince 1475, ve věku 78 let, jak dokládá záznam z registru zemřelých, a byl pochován v kostele Santo Spirito.

Zanechal po sobě dceru – jmenovala se Antonia, narodila se r. 1446 a zemřela r. 1491, jak víme z registru zemřelých, kde je uvedena jako malířka.

malování znamená víc, protože hotové dílo žije déle než kresba na papíře. V mé knize kreseb je řada jeho věcí, figur, perspektivních pohledů i podivuhodně krásných ptáků a zvířat, ale ze všeho nejlepší je mazzocchio nakreslené pouhou linkou a tak krásné, že by je nikdo kromě Paola, s tou jeho trpělivostí, nedokázal. Ale i když byl Paolo podivín, dovedl ocenit nadání svých druhů, a aby po nich zůstala potomkům vzpomínka, namaloval na podlouhlou desku vlastní rukou podobizny pěti významných umělců, již si pak nechal na památku doma; první byl malíř Giotto, představující světlo a počátek umění, druhý Filippo, syn sera Brunelleschiho, za architekturu, dále pak Donatello za sochařství, on sám za malbu perspektiv a zvířat a konečně za matematiku jeho přítel Giovanni Manetti, s nímž rozmlouval a diskutoval o Euklidovi.

Vypravuje se, že jednou měl Paolo malovat nade dveřmi kostela San Tommaso na Starém trhu obraz sv. Tomáše dotýkajícího se Kristovy rány, a tak se pustil do práce s veškerým úsilím, protože chtěl, jak sám řekl, ukázat celé své umění a vědění. Aby obraz nikdo neviděl, dokud nebude hotov, dal si udělat z prken ohradu. Kvůli ní mu jednou Donato řekl, když ho potkal samotného: „Copak je to za obraz, že ho tak ukrýváš?“ Paolo odpověděl: „Počkej, a uvidíš!“ Donato nechtěl naléhat, protože si myslel, že to bude jako obvykle něco podivuhodného. Za nějaký čas si byl jednou zrána Donato na Starém trhu koupit ovoce a uviděl Paola, jak zrovna odkrývá to své dílo. Paolo Donata zdvořile pozdravil a zeptal se, co říká obrazu, protože byl zvědav na Donatův soud. Donato si obraz pořádně prohlédl a pak řekl: „Paolo, ty ho odkrýváš, právě když bys ho měl zakrýt!“ A tu se Paolo velice zarmoutil, poněvadž pochopil, že mu jeho poslední práce vynese víc hany, než za ni očekával chvály; byl z toho tak sklíčený, že se už neodvažoval ani vycházet, a tak se zavřel doma a věnoval se perspektivě, která ho držela v chudobě a chmurách až do smrti. Dožil se vysokého věku, ale neměl příliš spokojené stáří. Zemřel roku 1432 v třiaosmdesáti letech a byl pochován v kostele Santa Maria Novella.

Zanechal po sobě dceru, která se vyznala v kreslení, a ženu, která často vyprávěla o tom, jak Paolo trávil celé noci v pracovně

nad problémy perspektivy, a když ho volala, aby šel spat, „Když ta perspektiva je tak sladká!“ A byla pro něho docela sladká, neméně milá a užitečná však byla jeho přičiněním i kteří se jí zabývali po něm.

Konec Života malíře Paola Uccella